

LIVE vanuit de OK!

Live uitgezonden operaties zijn populair op congressen, in het theater en op tv. Maar is het wel zo'n goed idee? De meningen zijn verdeeld.

Je wordt nogal opengelegd bij zo'n knieoperatie. Ze zagen, ze hakken en ze spoelen", vertelt fysiotherapeut Pieter van Ginneke beeldend over de operatie die hij in de zomer van 2014 onderging. Naast het OK-team was er ook een cameraploeg, die het hele proces filmde. Op die manier was de operatie rechtstreeks te volgen voor de vrouw van Van Ginneke en de honderdvijftig huisartsen en fysiotherapeuten die in een zaaltje verderop zaten. Via een telefoonverbinding konden zij vragen stellen aan de orthopeed.

Aan live uitgezonden operaties zoals die waaraan Van Ginneke meewerkte, wordt een grote educatieve waarde toegedicht. Maar steeds vaker is de live-uitzending van een operatie op een lekenpubliek gericht. Ethicus Gert van Dijk van de KNMG wil graag een discussie op gang brengen over nut en noodzaak. Daarvan kan hij zich bij een professioneel publiek nog een voorstelling maken. Maar is de uitzending bedoeld om een

lekenpubliek te informeren, dan voegt het live-element volgens Van Dijk niets toe. Dat kan net zo goed met een vooraf opgenomen operatie. "Het live-element is alleen bedoeld om de spanning te verhogen. Daar mag je het patiëntenbelang niet aan ondergeschikt maken."

Slechtere uitkomst

Patiënten zijn niet gebaat bij live-uitzending van hun operatie. Sterker nog: het risico op schade voor de patiënt is tijdens zo'n operatie groter, zegt Van Dijk. Dat komt doordat de operatie vaak langer duurt omdat de arts vragen van het publiek moet beantwoorden. Ook is volgens Van Dijk bekend dat met name complexe operaties een slechtere uitkomst hebben als ze live worden uitgezonden. Door de aanwezigheid van extra mensen in de OK zijn de infectierisico's hoger en ook ervaart het operatieteam meer druk dan normaal omdat de hele wereld meekijkt. Daardoor zal het zich bij calamiteiten mogelijk anders gedragen, vreest Van Dijk. Daar komt nog bij dat het tijdstip van de uitzending leidend is voor de planning

van de operatie. Dat kan de werkzaamheden in het OK-complex verstoren en ertoe leiden dat patiënten langer op de ingreep moeten wachten. Patiënten kunnen zich bovendien onder druk gezet voelen om met de uitzending in te stemmen.

Van Dijk is dan ook stellig: "Live-operaties zijn niet in het belang van de patiënt. We moeten geen live-uitzendingen meer maken voor leken." Hij wijst in dat kader ook op de Amerikaanse vereniging van thoraxchirurgen. Die verbiedt leden om aan dat soort uitzendingen mee te werken.

Betrokkenen bij live-operaties ervaren het anders. Zij stellen dat veiligheid en patiëntbelang altijd vooropstaan. Het begint met de voorlichting van de patiënt. Die moet nadrukkelijk instemmen met uitzending. Bij Ziekenhuis Groep Twente (ZGT) geldt een cool down-periode om te voorkomen dat patiënten te snel akkoord gaan. Zij mogen ook tot op de OK nog 'nee' zeggen tegen uitzending. Vaak willen patiënten maar wat graag meewerken. Zo kunnen ze lotgenoten aan informatie - hoe gaat zo'n operatie? - helpen. >

> Een live-operatie zou niet anders zijn dan een normale operatie, volgens Patricia Sondij, productie leider bij productiemaatschappij Zodiak die verantwoordelijk is voor de live-uitzendingen van operaties door Omroep MAX. “Wij volgen de werkzaamheden van de arts in de OK.” Zij zegt dat de chirurg de leiding behoudt en dat hij de cameramensen de OK mag uitsturen als hij dat nodig vindt. Sondij en haar team werken naar eigen zeggen alleen met chirurgen met ruime ervaring. “Voor ons is het misschien spannend om erbij te zijn, voor die chirurgen is het dagelijks werk. In de aanloop naar de uitzending hebben we veel contact met de dokters. Als wij het gevoel hebben dat de chirurg vooral heel erg in de spotlights wil staan, dan gaat het niet door. Maar dat hebben we nog niet meegemaakt.”

Gezonde operatiespanning

Plastisch chirurg Hinne Rakhorst was betrokken bij de borstoperatie die ZGT begin november uitzond. Volgens hem ervaart het team in de OK een ‘normale gezonde operatiespanning’. Hij bevestigt het verhaal van Sondij dat de ingreep voor de artsen routine is. “Wij doen dit soort operaties een paar keer per dag. De aanwezigheid van camera’s maakt het dan niet extra spannend.”

Jan van Bodegom, oprichter van Alexander Monro Borstkankerziekenhuis, heeft wel bedenkingen bij dit soort operaties. “Tijdens live-operaties ligt de nadruk volledig op het technische aspect. De zorg en met name de keuzes die de patiënt, voorafgaand en na de operatie, moet maken zijn heel belangrijk, maar die krijgen bij zo’n uitzending wat mij betreft te weinig aandacht.” Naar zijn zeggen werkte de nog jonge kliniek om die reden niet mee aan een live-uitzending van een tepelreconstructie vorig jaar. In plaats daarvan werd in een webvideo een patiënt aan het woord gelaten over haar ervaringen. In dezelfde video demonstreerde een arts hoe de reconstructie in zijn werk zou gaan. Vervolgens werden heel kort beelden van de operatie getoond. “Zo kunnen patiënten zich heel gericht informeren”, zegt Van Bodegom.

Feitelijk om pr

Blijft de vraag waarom een operatie live zou moeten worden uitgezonden. Van Bodegom en Van Dijk stellen dat het bij dit soort uitzendingen feitelijk om pr gaat. “Ziekenhuizen bieden vaak een veelheid aan ingrepen aan. Door mee te werken aan live-uitzendingen over bijvoorbeeld tepelreconstructies, trekken ze ook die zorg in het licht.” Dat blijkt ook uit een artikel dat dagblad *De Stentor* vorig jaar publiceerde. De krant was aanwezig bij een darmkankeroperatie die het Deventer Ziekenhuis liet zien. De krant citeert Betsie van Weert uit de Overijsselse hoofdstad. “Ik woon in Zwolle, maar als ik ooit darmkanker krijg, wil ik door deze artsen behandeld worden.”

De ziekenhuizen lijken overigens wel in een behoefte te voorzien. De bijeenkomsten rondom live-operaties worden goed bezocht en de kaartjes zijn snel vergeven. De tweehonderd kaartjes voor een operatie in het Groninger Martini Ziekenhuis waren binnen twaalf minuten weg. Instellingen verzorgen ook steeds vaker zelf een tv-uitzending. De twee operaties die ZGT het afgelopen jaar uitvoerde, trokken elk ruim twintigduizend kijkers.

Ook voor organisatoren van medische congressen zijn de operaties commer-

cieel interessant. Ze zorgen voor extra publiek en bieden zodoende ook een garantie voor hogere sponsorbedragen, schrijft de Europese vereniging van urologen (EAU) in een richtlijn.

De betrokkenen ontkennen echter dat het om kijkcijfers of reclame voor de eigen instelling gaat. Zij stellen dat live-uitzendingen kijkers beter informeren. De kijker gaat dan echt mee de OK in. En het operatieteam en de deskundigen in de studio kunnen direct vragen van kijkers beantwoorden. Zo gebruiken Omroep MAX en het Twentse ZGT een studiosetting. In de zaal zitten deskundigen die uitleg geven over de kwaal en over de operatie. Op gezette momenten schakelt de regie over naar de OK, zodat het publiek de cruciale stappen meemaakt. Vaak legt de chirurg dan ook uit wat hij aan het doen is.

Toch blijken ook voor ZGT de kijkcijfers wel van belang. Met de live-operatie van begin november wilde het ziekenhuis informatie geven over de diagnose van borstkanker en over borstreconstructietechnieken door een multidisciplinair team. Daarbij reconstrueerde een plastisch chirurg de borst al tijdens de eerste mamma-OK. Plastisch chirurg Rakhorst denkt dat een live-uitzending dan veel effectiever is. “We wilden zo veel mogelijk mensen bereiken. Voor vrouwen is een reconstructie heel belangrijk en toch weten maar weinigen dat het al tijdens die eerste operatie kan.” Met de live-uitzending wilde ZGT daar verandering in brengen. “Er zijn ook centra geweest die dit soort operaties niet live uitzonden, maar een opname lieten zien. Daar kijken toch minder mensen naar.”

Niet voor leken

Ethicus Van Dijk is niet overtuigd. Hij roept ziekenhuizen op niet langer mee te werken aan live-operaties voor een lekenpubliek. En fysiotherapeut Van Ginneke? Die zou zo weer meewerken aan een live-operatie, ongeacht de achtergrond van het publiek in de zaal. “Ik vond het prachtig!”, zegt hij. “Ik heb mijn eigen meniscus vastgehouden en ik heb foto’s en een dvd van de ingreep. Ik kan je wel wat foto’s sturen als je wilt?” <